

De juïns, prejuïns i garanties

JOSÉ BONET NAVARRO

CATEDRÀTIC DE DRET PROCESSAL, UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
 ACADÈMIC DE NÚMERO DE LA REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

La redenció en els nostres dies, més que per la via de l'arrepentiment inicial i posterior penitència, o per la força de les urnes, es produïx sovint per la impunitat que ofereix el ràpid oblit. Entre unes atres coses, la ingent informació que abarrotta els mijos de comunicació social i, encara més, les rets socials, fa vorix eixa espècie d'alzheimer col·lectiu.

Per eixample, en excuses vàries, com són virtuals campanyes de pretesa 'transformació social' o, més modestament, en pur ànim chamarrusquer o de cridar l'atenció, no són estranyes grosseres eixides de to allò més estrepitoses, ocasionalment injurioses i fins calumnioses. I a pesar d'açò, quan no passen inadvertides, probablement per considerar-se realitzades sols en 'animus iocandi' o més be 'mofandi' se'ls nega tota importància i, en qual-sevol cas, són quasi immediatament oblidades.

En eixa línia de devaluació s'emmarca la creixent tendència a la més sectària i expeditiva condena o absolució pública sense enjuiciament respecte a determinats personages generalment de l'àmbit polític. Lo que manco importa és si el seu inevitable resultat conclou en la immediata absolució o, pel contrari, finalisa en la condena entreverada de linchament i escarni públic, sempre que el primer siga de l'afi i el segon del divers. Si és amic, per supost innocent, si no, directament culpable. I Al marge de possibles causes o motivacions que puguen arribar a justificar-les, per lo manco mereixen ser posades al descobert, puix afecten als drets i les garanties de tots.

Sigles d'experiència i de reflexió han permès perfilar com ha d'aplicar-se el Dret Penal. Precisament representa, entre atres aspectes, un important index de civilització. Aixina, no resulta venturer afirmar que la seua aplicació tindrà caràcter estrictament públic; que s'exclou qualsevol autotutela fins al punt de que la mateixa es tipifica com a delictes en l'article 455 del Còdic Penal; i que no es pot dispondre de la pena llevat de contades i menors excepcions. De fet, encara que resulte cridaner, el sofriment conseqüència de ser víctima del delictes no atribuïx una relació material penal front a l'autor del mateix; ni a l'ofès o agraviat, encara que pugua formular acusació i mereixca un tractament específic, correspon dret subjectiu a que s'imponga una pena. Aixina mateix, el Dret Penal s'aplicarà sols i de modo excloent pels òrguens jurisdiccionals. Per últim, mereix destacar-se que els tribunals impondran penes exclusivament a través del procés, configurat en unes condicions i garanties rigoroses. Segons la Constitució espanyola, solament els tribunals, a través del procés, poden impondre pe-

nes. I el Còdic Penal declara expressament que 'nullum crimen, nulla poena, sine lege'; i també que 'nemo damnetur nisi per legale iudicium' ('no podrà eixecutar-se pena ni mesura de seguretat sino en virtut de sentència ferma dictada pel Juge o Tribunal competent, d'acort en les lleis processals ni en una atre forma que la prescrita per la Llei i reglament que la desenrollen', diu l'article 3 CP).

El procés penal espanyol es configura sense dubte exigent. La Constitució, la Declaració Universal de Drets Humans, el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, i el Conveni Europeu de Drets Humans fonamenten un important conjunt de garanties processals. Entre elles destaca la distinció entre el juge instructor i el que decidix; que qui juja no puga acusar; i, sobretot, el dret de contradicció i de defensa. Més concretament, les persones tenen dret a ser informades de l'acusació; a l'assistència lletrada; a utilitzar els mijos de prova pertinents i a la prohibició de tortura; a no declarar o no fer-ho contra si mateixa; a la presunció d'innocència; a una resolució fonamentada; al recurs; i a un procediment oral, públic i sense dilacions indegudes...

No obstant, tots estos guanys socials i de civilització queden lamentablement derogats de fet pel negoci d'uns i la juguera d'atres. En forma d'informació veraç, de crítica mereixuda i també de la més respectable indignació, s'ajupen excessius prejuïns, carents d'elements suficients per a aspirar a la més mínima certa, que desprecien els drets i les garanties que correspon a tot verdader enjuiciament.

En independència del resultat dels processos penals passats, presents i futurs, i al marge del dret a la informació i a la crítica,

és necessari reclamar respecte, prudència i valors democràtics. Les garanties processals no són fruit de la casualitat ni resulten caprichoses, inútils o contraproduents. El sistema jurídic en general i el processal en particular, com tota obra humana, podrà ser millorable i plantejarà innumerables problemes. Ademés, qui juja és humà i, per tant, fallible. No obstant, el nostre sistema processal està construït per a subsanar o minimisar els errors i per a alcançar un grau raonable de certa equilibra en el respecte al ser humà. Per tant, mereix confiança i, sobretot, respecte.

D'un atre costat, si el nostre preuji, com a tal, adolix de les més mínimes garanties processals, carix dels elements de jui suficients per a valorar, i es troba plagat en el millor dels casos d'informacions parcials i fins a vegades capcioses, sembla important la prudència. Si junt ad això conseqüim desprendre'ns de llastres totalitaris persistents i afegim valors democràtics, haurem contribuït en alguna mesura a construir una societat millor.

:: LP